

Düşünce Dünyasında
Türkiz
ULUSAL HAKEMLİ SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ

DÜŞÜNCE DÜNYASINDA TÜRKİZ

Ulusal Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi

Yıl/Year: 14 • Sayı/No: 64 • Nisan/April 2023
ISSN: 1309-601X

ÇINARALTI DERGİSİNDE TÜRKÇÜLÜK ANLAYIŞI

The Idea of Turkism in Çınaraltı Journal

Selda ASLAN

Bilim Uzmanı, Gümüşhane Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi,
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Gümüşhane.
seldaaslan25@icloud.com
ORCID: 0000-0001-7821-359X

Gönderim Tarihi: 31.01.2023
Kabul Tarihi: 16.02.2023

Kaynak göstermek için:
Aslan, S., (2023). Çınaraltı Dergisinde Türkçülük Anlayışı.
Düşünce Dünyasında Türkiz, 14(1): 107-130.
DOI: 10.59281/turkiz.1245008

İletişim / Contact

29 Ekim Caddesi 2654. Sokak No: 1 Gölbaşı-Ankara/Türkiye
Tel: +90 312 460 1779 • Faks: +90 312 460 1789
www.tasav.org • iletisim@tasav.org • turkiz.dergi@tasav.org

ÇINARALTI DERGİSİNDE TÜRKÇÜLÜK ANLAYIŞI

The Idea of Turkism in Çınaraltı Journal

Selda ASLAN

Bilim Uzmanı, Gümüşhane Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi,
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Gümüşhane.
seldaaslan25@icloud.com
ORCID: 0000-0001-7821-359X

Özet

Bu çalışma 1941-1948 yılları arasında faaliyetini sürdüren Çınaraltı dergisinin fikri yönünü ele almaktadır. Bilindiği üzere dergiler yayımlandıkları dönemin özelliklerini yansıtmakta ve döneminin siyasi, kültürel olaylarına tanıklık etmektedir. Çınaraltı dergisinin yayımlandığı yıllarda da Türkiye’de ideolojik kutuplaşmalar görülmeye başlamış ve bu durum dergi alanına yansımıştır. Dergi alanında bu hareketliliğin yaşandığı yıllarda Çınaraltı dergisi de Türkçülük fikrini kitlelere ulaştırma ve benimsetme amacı ile yayın hayatını devam ettirmiştir. Dolayısıyla çalışmanın ilk kısmında derginin fikri faaliyetleri ele alınmıştır. İkinci kısmında ise Çınaraltı dergisinin yayımlanmış olduğu fikri makaleler doğrultusunda derginin Türkçülük anlayışı incelenmiştir. Böylelikle çalışmada derginin orijinal sayıları incelenerek nitel araştırma yöntemi kapsamında metin analizi tekniği kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çınaraltı Dergisi, Milliyetçilik, Türkçülük.

Abstract

This study deals with the intellectual aspect of Çınaraltı magazine, which was active between 1941 and 1948. As is known, magazines reflect the characteristics of the period in which they are published and bear witness to the political and cultural events of the period. During the years when Çınaraltı magazine was published, ideological polarization began to be observed in Turkey and this situation was reflected in the magazine field. In the years when this activity was taking place in the field of magazines, Çınaraltı magazine continued its publishing life with the aim of conveying and adopting the idea of Turkism to the masses. Therefore, in the first part of the study, the intellectual activities of the magazine are discussed. In the second part, in line with the intellectual articles published by Çınaraltı, the journal's understanding of Turkism is analyzed. Thus, in the study, the original issues of the magazine were examined and text analysis technique was used within the scope of qualitative research method.

Keywords: *Journal of Çınaraltı, Nationalism, Turkism.*

Giriş

1940'lı dönemler Türk siyasal hayatında pek çok canlılığın görüldüğü dönemlerdir. Bu yıllarda İkinci Dünya savaşının tesiriyle ve Türkiye'nin savaş politikası neticesinde çeşitli görüşlerin savunulduğu pek çok mecmua ve gazete yayımlanmıştır (Tonga, 2012). Çınaraltı mecmuası da bu dönemde, İkinci Dünya Savaşı'nın olduğu yıllarda, Türkçülük fikrini benimseyen bir dergi olarak yayın hayatını sürdürmüştür.

Çınaraltı dergisi 9 Ağustos 1941 yılında yayın hayatına başlamıştır. Dergi Yusuf Ziya Ortaç ve Orhan Seyfi Orhon önderliğinde kurulmuştur. Yayın hayatında üç dönem görülen derginin ilk dönem başyazarı ve derginin kurucusu Orhan Seyfi Orhon'dur. Döneminin Türkçü fikir ve sanat mecmuasıdır. Türkçülüğü benimsemiş ve Türkçülüğün Türkiye Devleti için en uygun düşünce sistemi olduğunu savunmuşlardır. Bu doğrultuda

komünizm gibi ideolojilerin insanlar üzerinde yaratacağı olumsuz etkilerin önlenmesi gerektiğini savunmuşlardır. Yazarları arasında Yusuf Ziya Ortaç, Hüseyin Nihal Atsız, Hüsnü Emir Erkilet, Orhan Seyfi Orhon ve Peyami Safa gibi önemli aydınların olduğu dergi makale, şiir, roman, hikâye ve biyografi türünde yazılar yayımlamıştır. Çınaraltı mecmuası İkinci Dünya Savaşı ve komünizm gibi konuları da yazılarında işleyerek ılımlı tavrı ile Türkçülük ideolojisinden sapmadan yayın faaliyetini 9 Haziran 1948 tarihine kadar sürdürmüştür (Kaynar, 2019)

Dergiye Çınaraltı isminin verilmesinde Ziya Gökalp'in Küçük mecmua da yayımlamış olduğu, Türk kültürünü ve medeniyetini incelediği bir yazı olan "Çınaraltı" adlı makalesi etkili olmuştur. İsmi belirlerken büyük Türkçü düşünür Ziya Gökalp'ten esinlenen Çınaraltı dergisi, bir diğer Türkçü düşünür olan Gaspıralı İsmail Bey'in Dilde, Fikirde, İşte Birlik ülküsünü de dergiye slogan kabul etmiştir. "Çınaraltı, bu iki mühim Türkçünün fikirlerinden hareketle "dil birliğinin" Türkçülük programının ilk aşaması olduğu kabul edilmiş ve mecmuada yayınlanan pek çok makalede de dil ve kültür birliğinden sonra fikir birliğinin son aşamada da "iş birliğinin" oluşacağı savunulmuştur" (Tonga, 2012).

"Çınaraltı yayımlandığı süre zarfında geçmişin ve dönemin sosyal, edebi, tarihi konularına ağırlık veren ve devrinde oldukça ses getiren dergilerden biridir" (Özlük, 2010) Yayın hayatını belirli aralıklarla devam ettiren Çınaraltı dergisi üç devrede incelenebilir. İlk devresi 9 Ağustos 1941- 15 Ağustos 1944 tarihleri, ikinci devresi 26 Ağustos 1944- 16 Eylül 1944 tarihleri, üçüncü devresi ise 17 Mart 1948- 9 Haziran 1948 tarihleri arasındadır. Dergi ilk devresinde 146 sayı ve 6 cilt halinde, ikinci devresinde 4 sayı ve 1 cilt halinde, son devresinde ise 11 sayı ve cilt verilmeden yayımlanır.

Derginin ilk devresinde başyazar ve yayın müdürü Orhan Seyfi Orhon'dur. Derginin bu devresinde 34.sayısından sonra yayın faaliyeti geçici olarak iki ay durur ve 35.sayısı iki ay sonra

yayımlanır. Bu sayılar arasındaki aksilik için derginin geçici olarak kapatıldığına ancak sonrasında yayımlanmasına yeniden izin verildiği belirtilir (Çınaraltı, 1942a). 29 Mayıs 1943 tarihli nüshadan sonra neşredilen 89, 90, 95, 103, 104, 105, 106. sayılar tarihsiz olarak verilir. 130. sayısında dergi ideolojisinden ayrılmadan fikir, sanat ve aktüalite de bazı yenilikler yapacağını açıklamıştır (Çınaraltı, 1944a).

Çınaraltı dergisi 15 Temmuz 1944 tarihinde kapandıktan 40 gün sonra 26 Ağustos 1944'de tekrar yayına başlamıştır. İkinci dönem diye nitelendirdiğimiz 26 Ağustos-16 Eylül 1944 tarihlerinde dergi gazete görünümü almıştır. Bu dönemde sadece 4 sayı yayımlanan dergi sadece şekil olarak değişmiştir. Yazar kadrosu, idarehanesi, içeriği yine birinci dönem ile aynıdır (Çınaraltı, 1944b).

Dergiyi son döneminde Yusuf Ziya Ortaç teslim almıştır. Yayın müdürü ise Adnan Tahir Güntan'dır. 17 Mart 1948- 9 Haziran 1948 tarihleri arasında görülen bu dönemde mecmua içerik olarak diğer iki dönemle aynıdır. Yeniden dergi görünümü almıştır ve 16 nüsha halinde yayımlanmıştır (Çınaraltı, 1948a).

Bu devrede her haftanın çarşamba günü yayımlanan dergi haftalık yayımlanırken 12 Mayıs 1948 tarihli 9. sayısında derginin artık Yusuf Ziya Ortaç'ın seyahati dolayısıyla iki haftada bir yayımlanacağı açıklanmıştır (Çınaraltı, 1948b). Böylelikle bu dönemde sadece 11 sayı yayımlanarak yayın hayatından ayrılmıştır.

Çınaraltı mecmuası yayımlanmış olduğu dönemde diğer mecmualara nazaran zengin içeriği ile dikkat çekmektedir. Mecmuada çeşitli konuların işlendiği makaleler ile beraber hikâye, şiir, roman, eleştiri, röportaj, anket, tarih ve çeviri gibi birçok alanda birçok yazı kaleme alındığı görülmektedir.

Çınaraltı dergisi Türkçülük konusunda okuyucusunu bilgilendirmek istediği için makale türündeki yazılara ağırlık vermiştir. Mecmuada yayın hayatı boyunca Türkçülük, Türk sanatları, milliyetçilik, Türk kültürü, edebiyat, tarih, şiir, roman,

öykü, kültür, dil, din, mimari, eleştiri, müzik, kitap, güzel sanatlar, tiyatro, sağlık, iktisat, psikoloji, sanayi ve eğitim gibi pek çok konularda makaleler neşredildiği görülmektedir. Mecmuada makaleleri yayımlanan başlıca yazarlar; Yusuf Ziya Ortaç, Hüseyin Nihal Atsız, Hüsnü Hüseyin Emir Erkilet, Al Temur Kılıç, Hüseyin Namık Orkun, Mustafa Hakkı Akansel, Ali Fuad Şener, Peyami Safa, Nebi Buharalı, Orhan Seyfi Orhon, Nejdet Sançar, Şakir Ülkütaşır, Sedat Çetintaş'dır.

Çınaraltı dergisi, her hafta 16 sayfalık nüshalar halinde yayımlanmıştır. Yayımlandığı dönemde Türkçülük idealini benimsemiştir. Yayın hayatı süresince Türkçülük idealinden ayrılmamıştır. Yayın politikasını da bu ideal üzerine oturtarak Haftalık Türkçü Fikir ve Sanat Mecmuası olarak nitelendirilmiştir (Tonga, 2005) 9 Haziran 1948 tarihine kadar belirli aralıklarla yayın hayatını devam ettirmiş ve toplam 161 sayı ile fikir ve edebiyat dünyasında ki yerini almıştır.

1. Derginin Fikri Faaliyetleri

Çınaraltı dergisi İkinci Dünya Savaşının yaşandığı yıllarda yayın faaliyetini sürdürmüştür. Bu dönemde savaşın etkisiyle yaşanan ekonomik ve siyasi bunalımların yanı sıra Türkiye'de ideolojik kutuplaşmalar görülmüştür. Bu ideolojik kutuplaşmalar edebiyat ve dergi alanına da yansımış ve bu dönemde kendi fikirlerini kitlelere ulaştırma amacı ile pek çok dergi yayın hayatına başlamıştır. Dergi alanında bu hareketliliğin yaşandığı yıllarda Çınaraltı mecmuası da Türkçülük ideolojisinden yana tavrını koymuştur. Türkçülük idealini kitlelere benimsetmeyi hedeflemiştir. Mecmuanın ilk sayısında yayımlanan Orhan Seyfi Orhon'a ait İdeal isimli başmakale derginin çıkış amacı ve fikri açısından oldukça önem arz etmektedir. Bu makale de Orhan Seyfi Orhon Türk milletinin eksiğinin bir ideal yokluğu olduğunu ve bu idealin Türk milletini cesur ve hareketli yapacağını, Türklüğü hatırlatacağını vurgulamıştır (Orhon, 1941a).

Derginin sahibi Orhan Seyfi Orhon'un yayımlamış olduğu bu başmakalesinde ideal eksikliğini belirterek, ideali tanımlaması ve derginin ilk sayısının ilk makalesi olması sebebiyle bu makalenin bize derginin çıkış amacı hakkında ipuçları verdiği gözlemlenmektedir. Bu hususta derginin amacının Türk milletine bir ideal aşılama ve ideal yokluğundan kurtarma olduğu söylenebilir.

Dergi kadrosuna göre bir milletin yaşayabilmesi için mutlak suretle bir ideale bütün benlikleriyle sarılmış olmaları gerekir. Bu ideal ise dergi halkına göre Türkçülüktür. Çünkü Türkçülük fikrinin Türk milletinin milli bünyesine en uygun düşünce sistemi olduğunu ve bu fikrin programlaşması ile diğer tehlike arz eden sol düşüncenin zararlarının azaltılabileceğini savunurlar.

Dergide temel amaç Türkçülük ve milliyetçilik fikirlerini halka öğretmek, tanıtmak ve benimsetmektir. Bu doğrultuda milli konuları makalelerinde sık sık işlemişlerdir. Milli şuur, milli birlik ve beraberliğe, milli kültüre sahip çıkarak kendi benliğimizi kaybetmemeyi hedeflemişlerdir.

Çınaraltına göre Türkçülük, Türklüğe ait ne varsa tamamını benimsemek olduğundan dergi makalelerinde Türk tarihi, Türk coğrafyası, Türk gelenek ve görenekleri, Türk ahlakı ve Türk evlerini konu etmişlerdir. Özellikle Türk tarihi ile ilgili konulara dergide büyük önem verilmiştir. Dergi, tarihini bilmeyen bir neslin geleceğini göremeyeceğini savunur. Ahmet Nejdet Sançar bununla ilgili makalesinde Türk tarihinin yurt sevgisi, askerlik ve kahramanlık gibi meziyetleri Türk milletine meziyetlerin en önemlisi olarak gösterdiğini açıklamıştır. "Bu meziyetlerden başka bir millet için mühim bir kuvvet kaynağı daha vardır ki o da dündür" (Sançar, 1941) ifadelerine yer vermiştir.

Dergiler yayımlandıkları dönemde halkın gözü, kulağı olma adına halkı bilgilendirme görevleri söz konusudur. "Çınaraltı dergisi de halkın gözü, kulağı olma deyimine hedef kitle olarak gençliği seçen bir dergidir" (Durmuş, 2013) Dergi kadrosuna göre bu ülkü

ve ideali yaşatacak, devam ettirecek olan gençliktir. Bu yüzden dergide sürekli olarak gençliğe seslenilmiştir. Derginin 8. sayısında Al Temur Kılıç “Genç Irkdaşlara” isimli makalesinde gençlere asrımız birçok ideolojilerle, fikir cereyanları ile doludur. Bunların arasında hakikate, ananelere ve tekamüle müsait olanlar olduğu gibi hayali olanlarında mevcut olduğunu dile getirmiştir. Her insanın bunlardan birine bağlanmaya mecbur olduğunu fakat dikkat etmesi gereken hususun bağlandıkları idealin hakikatten uzaklaştırılmaması gerektiğidir. “Ne zaman hayatı, hakikati olduğu gibi kabul eder ve kendini bunlara uydurursan muvaffak olacağına emin olabilirsiniz” (Kılıç, 1941a) ifadeleri ile seslenerek gençlerin zararlı bir ideoloji peşinde koşup veyahut ideal karmaşası içinde kalmasını engellemeyi amaçlamıştır. Çünkü dergi kadrosunun da tehlike gördüğü durumlardan birisi de gençlerin savaş sebebiyle ideal yokluğu yaşayıp benliğini bilememe durumudur. Türkiye’nin milliyetçilik fikrini benimseyen, aynı ideale sahip, eğitilmiş, Türk ahlakını, gelenek ve göreneklerini bilen gençliğe ihtiyacı olduğunu savunurlar. Bu doğrultuda Çınaraltı dergisi yazılarında sık sık gençliğe seslenerek diğer bir zararlı neşriyat diye nitelendirdikleri solcu propaganda yapan dergi ve gazetelere karşı uyarma çabaları görülmektedir.

Çınaraltı dergisinde dönemin en çok tartışılan konularından biri olan dil meselesine de ait birçok yazı yayımlanmıştır. Dil birliğini savunan Çınaraltı dergisi dilin güzelleşmesi, temizlenmesi ve gelişmesi hedeflerinin birbiriyle paralel şekilde yürütülmesini ve dildeki temizlik işleminin dilin güzelliğini bozmaması gerektiğini savunmuşlardır. Dergi fikriyatı gereği Türk birliği, kültür birliği gibi birçok birlikten bahsettiği gibi dil birliği konusunu da ele almıştır. Çınaraltı’na göre bir millete benliğini öğreten, yalnız bir duygu veren, düşündüren, ruhi varlığını doyuran, milleti bir biçimde ve birbirine eşit yapan, fertlerini birbirine sınıksız bağlayan yüksek mefhumların hepsine kültür denir. Kültürün başında ise dil gelir. İlk harsı ve milliyet duygusunu dil ile elde ederiz. Dil bir millette ne

kadar sağlam olursa o millette milli ruh ve milli şuur kemale erişir (Buharalı, 1941).

Bütün bu bahsedilenlerden anlaşılacağı üzere Türk milletine milli bir ideal benimsetmek derginin amacı olmuştur. Bu doğrultuda dergi kadrosuna göre en uygun milli ideal Türkçülük idealidir ve Türk milletini bu ideal etrafında birleştirmeyi görev edinmiştir.

2. Çınaraltı Dergisindeki Yazılarda Türkçülük Anlayışı

Çınaraltı dergisi Türkçülük fikrini kitlelere benimsetmeyi hedefleyen bir dergi olması münasebetiyle Türkçülük konusunu birçok makalede ele almıştır. “Türkçülük ve milliyetçilik” (Erkilet, 1941a) isimli makale de Türkçülüğün tanımı yapılmıştır. Makaleye göre Türkçülük, Türk ile ilgili her şeyi sevmek ve Türk’e ait ne varsa hepsi hakkında bilgi sahibi olmaktır. Türkler ayrı coğrafyada yaşasalar dahi bütün Türkler tek bir millet ve Türkçe şive ve lehçesi ile tek ve ulu bir dil olarak kabul edilmiştir. Bu doğrultuda Türkçülüğün bakış açısı Türk’ün ayrımı yapılmadan Türk milletini bütün ufukları ile kavramaya çalışmak olmuştur. Milliyetçi bir Türk’ün hadiselerle bakış açısı ancak Türk duygusu, Türk siyaseti ve Türk menfaati bakımından olmalıdır. Bu hususta Türkçülük ve milliyetçiliğin hiçbir farkının olmadığı aynı gaye ve amaç olduğu belirtilmiştir.

“Türkçülük, Milliyetçilik” (Erkilet, 1942a) isimli makalede Türkçülük ve milliyetçilik ilişkisi ele alınmıştır. Bu hususta milletin kuvvetinin birlik ve beraberlikten doğacağı savunulmuş, birliğin temeli ise milli şuur olarak gösterilmiştir. Türk için milliyetçiliğin Türkçülükten ibaret olduğu ifade edilmiştir. Türkçülük, milliyetçilikle eşit olarak gösterilmiştir.

“Türkçülük Nedir?” (Çınaraltı, 1942b) isimli makalede milliyetçilik hars ve dil birliği şeklinde tanımlanmıştır. Türkçülük ise milliyetçiliğin bir diğer anlatım biçimi olarak vurgulanmıştır. Milliyetçilik, kuvveti kanda ve soyda bulunan bir mücadele olarak,

Türkçülük ise milliyetperverliğin iş sahası olarak ifade edilmiştir. Türk ırkını en yüksek seviyeye çıkarmak görev olarak kabul edilmiştir. Türk ırkını yükseltme görevini ise milliyetçinin düşünüp, Türkçünün yapacağı vurgulanmıştır. Bu hususta Türkçülük ve milliyetçilik aynı gaye ve iddiaya ulaşan tek yol olarak değerlendirilmiştir.

“Türkçülük: Ütopyamızın İdeolojisi” (Kılıç, 1941b) isimli makalede Türklerin gayesinin bir hayal memleketi değil bir hakikat memleketi olduğu vurgulanmıştır. Türk kendi zamanı için günü gününe yaşamaz. Bu yüzden Türk için mevzu bahis olan şeyin şahsi rahat değil ırkın refahı ve istikbalidir. Türk ırkını en yüksek ve en büyük zaferlere götürmektir. Türkçülüğün ancak bu kelimelerle hulasa edilebileceği ifade edilmiştir. Aynı zamanda Türkçülüğün, Türklerin birleşmesini ve kurtulmasını amaçladığını, Türk dilinin Türkleşmesini, adet ve geleneklerin muhafazasını ve maziye bağlılığını istediğini ve Türkçülüğün feragat ve fedakârlık ideali olduğunu, Türkçülükte fert yok cemiyet var, hak yok vazife var, ifadeleri ile dile getirerek Türklerin her şeyden evvel ırklarını yükseltmek için çalışmaları suretiyle parlak bir istikbale malik olacaklarını vurgulanmıştır.

“Türkçülük ve İdeal” (Çınaraltı, 1941a) isimli makalede bir ideale sahip olmayan yalnız günlük yaşama kaygısı ile uğraşan milletlerin bugünkü badireden yarına hür ve salim çıkamayacağını bu yüzden milletlerin var olabilmesi için kesinlikle bir ideale sahip olmaları gerektiği vurgulanmıştır. Ancak bir ideale inanmış milletlerin zaferi olacağını ve Türkiye'nin milli bünyesine en iyi uyabilecek idealin Türkçülük olduğu dile getirilmiştir.

“Türkçülük, Vatanperverlik” (Orhon, 1941c) isimli makalede derginin gayesinin Türk gençliğine milli benliğini duyurmak, milli birliği genişletmek ve kuvvetlendirmekten ibaret olduğunu, milletlerde ayırım yapmanın Türkçülük ve milliyetçilikle telif edilemeyeceği vurgulanmıştır. Vatanperverlik ile Türkçülüğü birbirine karıştırmamak gerektiği dile getirilmiştir. Şöyle ki

makaleye göre, vatanperver yaşadığı memleketin tabiiyetine bağlanan, onun vazifelerine sadık kalan kişidir. Mutlaka Türk olması icap etmez. Yahudi, Rum, Ermeni vatanperver gibi. Türkçülük ise Türk olmak, Türk milletine bağlanmak, Türkün menfaatlerini her şeyden üstün tutmaktır. Türkçülük ve milliyetçilik anlayışlarının bu yönde olduğu vurgulanmıştır.

“Milliyetçilik Neden Lazımdır” (Erkilet, 1942b) isimli makalede milliyetçiliğin öneminden bahsedilmiştir. Makalede emperyalizmin bir milletin diğer başka bir millete tahakkümü olduğu ve emperyalist ve solcuların milletler üzerinde tahakküm yolunda oldukları belirtilmiştir. Milliyetçiliğin gayesinin ise soy, kan, dil, tarih, gelenek, adet ve kültür bağlarının manen ve maddeten birleştirdiği ve bir milletin muhtelif kısımları esir ise kurtarmak olduğu yani yabancı milletlere, yabancı topraklara tahakküm ve tasallut olmadığı dile getirilmiştir.

Bu doğrultuda makalede milletler için iki yol olduğu ifade edilmiştir. Emperyalist istilaların veya ideoloji sellerinin önünde süpürülüp yok olmak, bütün mukaddes varlık ve emellerini kaybetmek, milli duygu ve şuursuz, esir bir mahluklar kalabalığı teşkil etmeye evvelden rıza göstermek birinci yol olarak gösterilmiştir. Bunlara karşılık ikinci yolun ise şerefli bir millet olarak var olmayı tercih etmek olduğu ifade edilmiştir. Birinci yolu kendiliğinden istemek için bir insanın memleketinde yaşadığı milletten olmayarak tamamı ile yabancı duygular beslemesi gerektiği ifade edilerek birinci yol eleştirilmiştir. İkinci yolun ise milliyetçiliğin doğru ve şerefli yolu olduğu dile getirilmiştir. Makalede milliyetçinin gözünün hiçbir kimsenin ne toprak ne mal ne de varlığında olmadığı ve milliyetçiliğin öz dileğinin kendi milletini tek bir milli bayrak altında birleşmiş görmekten ibaret olduğu, milliyetçiliğinde bu yüzden lazım olduğu dile getirilmiştir.

“Milliyetçiliğe Kimler ve Niçin Muhalefet Ederler” (Erkilet, 1941b) isimli makalede milliyetçiliğin, toplumu ve toplum menfaatini önemseddiği için her türlü çıkarlara, zıt düşünce ve

isteklere fırsat vermediğini, topluma zarar getirebilecek hiçbir şahsi hak ve ayrıcalık tanımadığı dile getirilmiştir. Bu sebeple ayrı menfaat ve emel güden bilhassa yabancı unsurlara vasıta olan kişilerin milliyetçilikle uyuşmadığını hatta bu gibi kimseler için yıkılması ve bertaraf edilmesi gereken ilk müessesenin milliyetçilik olduğu vurgulanmıştır.

Makalede Kozmopolitlik ve beynelmilelciliğin amaçlarına varmak için insancılık ve barış propagandalarının arkasına sığındıklarını ve bu kişiler için bir millet telakkisi olmadığından ilk işlerinin milliyetçiliğe kastetmek olduğu vurgulanmıştır. Milliyetçilik ve kozmopolit arasında hiçbir ortak noktanın bulunmadığı ifade edilmiştir.

“Yaratıcı Fikir” (Orhon, 1942a) isimli makalede Türkçülük ideolojisinin yenilikçi ve inkılapçı bir fikir olduğu dile getirilmiştir. Türkçülük fikrinin asla yenilik aleyhtarı olmadığını, inkılapçı, yaratıcı ve yapıcı bir fikir olduğunu ve bu fikrinde ancak ahlaklı, şuurlu ve mefkure sahibi kişilerde var olabileceği ifade edilmiştir.

“Türkçülük, İnkılapçı Bir Fikirdir” (Orhon, 1943) isimli makalede Türkçülüğün, inkılapçı bir fikir olduğu ve bir milletin yaşaması, gelişmesi için gereken inkılapçı düşüncelerinde ancak Türkçülük ülküsüne sahip bir kafadan çıkabileceği savunulmuştur. Türk inkılabının asıl mihverinin Türkçülük olduğu belirtilmiştir. Bunun dışında kalan yeniliklerin, Türk milli bünyesine zarar vereceği ifade edilmiştir. Ayrıca makalede Türkçülüğün inkılapçı bir fikir olduğuna delil olarak da inkılap adımlarının genellikle Türkçüler tarafından gelmiş olması gösterilmiştir.

“Her Tehlikeye Karşı” (Orhon, 1941b) isimli makalede Türk inkılabının yeni kıymetler yaratırken bir diğer taraftan da bir takım fikir boşlukları bıraktığı üzerinde durulmuştur. İnkılabın bütün genişliği ile bir felsefesi yapılamadığı vurgulanarak gençlerin bu inkılaplar içinde sadece medeniyet adı altında konfor, rahat ve müreffeh hayat istğine dikkat çekilmiştir. Bütün bunların geleceğe korkusuz yaklaşabilmenin cesaretini veremeyeceğini, tehlikeli

fikirlerin kolaylıkla Türkiye'ye girebileceğini, bu yüzden fikre karşı koymak için fikir silahı gerektiği vurgulanmıştır. Bu fikrinde tam bir inanışla Türkçülükten başka bir şey olamayacağı savunulmuştur.

“Türk Kendine Dön” (Çınaraltı, 1941b) isimli makalede milliyet fikri açıklanarak Türklerin bazı alanlarda kendi öz benliklerine dönüp sahip çıkması gerektiği vurgulanmıştır. Makale de milliyet fikri; yüksek benlik fikri, orijinal oluş fikri, öz kültür fikri, kendine inanma fikri, kendine güvenme fikri, kendine yetme fikri, kendini başkasından aşağı görmeme fikri, tarihi varlığına güvenme, en yüksek ahlak fikri olarak açıklanmıştır. Sonrasında bir milletin kendini başkalarından aşağı görmesini ve yabancıların ahlakını, zevkini, hayat anlayışını kendininkinden üstün bulmanın millet adına layık görülmeyle terbiyede, edebiyatta, mimaride, ahlakta ve felsefede Türk kendi özüne dön çağırısı yapılmıştır. Milliyet şuurunun üstünlük şuru olduğu ve bir milletin ayrı bir kültür vazifesi olduğuna inandığı gün yeniden doğacağı vurgulanmıştır.

“Türk'ün İstikbali” (Seyfeddin, 1942) isimli makalede istikbali en güzel millet Türk milleti olarak nitelendirilmiş ve bu sebepleri ile açıklanmıştır. Sebepler arasında, dilin tek yani Türkçe olması, Turanda büyüklüğü ve çokluğu oluşturması ve aralarında başka büyük milletlerin olmaması, milli kuvvetlerinin tükenmemesi, topluluk halinde yaşamaları ve dilde, fikirde, işte birlik olmaları gösterilmiştir.

“Türkçülüğümüze Dair” (Korkut, 1948) isimli makalede Türkçülüğün çağdaş bir milliyetçilik olduğu ve Türk olan bir kişinin Türk milliyetçisi olduğu vurgulanmıştır. Makalede Türk milliyetçiliğinin bir şahsi dava veya parti politikası gütmeyeceği belirtilerek kutsal bir dava olduğu dile getirilmiştir. Türkçülüğün bireysel menfaat uğruna kullanılmasına izin verilmeyeceği söylenmiş, Türkçülüğe zarar vermeye çalışan ideolojilerin de önüne geçileceği belirtilmiştir.

“Bir Millet Nasıl Gençleşir” (Akansel, 1943) isimli makalede Türk ırkı nasıl gençleştirilebilir sorusuna cevap verilmiştir. Türk milletini

gençleştirmek için bilgi ve teknikle donatılmış, ahlaklı, ülkü ve iman dolu bir Türk gençliği yetiştirilmesi gerektiği fakat böyle bir gençliğin kendi kendine yetişmeyeceğini bu yolu büyüklerinin göstermesi gerektiği dile getirilmiştir. Böylesine imanlı, ülkülü, yüksek seciyeli, temiz ahlaklı ve yüksek kültür sahibi gençlerin yetişmesiyle Türk'ün yeniden doğuşunun gerçekleşeceği vurgulanmıştır.

“Çocuklarımızın Terbiyesi” (Erkilet, 1941c) isimli makalede Türk çocuklarını yalnızca hayat ve iş insanı olarak yetiştirme fikrinin milli terbiye amacı gütmeyeceğini çünkü bu tarzdaki bir terbiye ve tahsil hedefinin çocukları daha ziyade menfaatçiliğe ve bencillığe götüreceği ifade edilmiştir. Makaleye göre hayat, menfaat ve iş adamı olarak yetiştirilen gençlerin hayatında ahlak mefhumu ve taassubunun yer edinmesi de pek güç ve nadirdir. Bir Türk genci ne kadar tahsilli ve bilgili olursa olsun, onun milletine fayda getiren yarayan bir adam olabilmesi için milli şuur sahibi olması lazımdır. Yoksa kazanılan umumi ve teknik bilgiler temelsiz süsler halinde sırtıma mahkumdur. Velhasıl evde, mektepte ve dışarıda çocuklara milli ideal, milli şuur, milli terbiye ve milli tahsil vermeye çalışmak her Türk için borçtur. Türk çocuğu ve Türk genci her şeyden evvel milli benliğini bulmalı ve bir Türk olarak düşünmeyi öğrenmelidir.

“Milli Tesanüt” (Erkilet, 1941d) isimli makalede bir milletin tesanütle yaşayacağı, tesanüt sayesinde kuvvetlenip gelişeceği ve tesanütünü kaybeden bir milletin dağılmaya mahkûm olduğu belirtilmiştir. Bu doğrultuda milli tesanütü kuvvetlendirmek için onun temelleri olan milli duyguyu, milli ahlakı ve milli ideali daima geliştirmek gerektiği milli şuur, milli ahlak ve milli vazifesi olmayan milletlerde milli tesanütü aramanın imkânsız olduğu gibi bu milletlerin geleceğinden de şüphe edileceği dile getirilmiştir. Makalede Ziya Gökalp'in milli tesanütü kuvvetlendirmek için her şeyden evvel vatani ahlakı yükseltmek lazım geldiği fikri ifade edilerek Türkçü düşünürün vatani ahlaktan kastının milli mefkurelerden, milli vazifelerden mürekkep olan bir ahlak şekli

olduğunu buna da tereddütsüz milli ahlak denildiği ifade edilmiştir. Bu doğrultuda milli tesanütün birinci temeli sayılan milli ahlakın şartının kendi milletini sevmek ve mukaddes tanımak olduğu ifade edilmiştir. Sonuç olarak milli ahlakın emrettiği şekilde milliyeti, milleti, millettaşları ve vatan ve millet adına kendilerini hizmete verenleri sevmek ve saymak vazifesini milli ahlak ve seciyeleri doğrultusunda yapmanın milli tesanütün direğini oluşturduğu ve canlandırdığı dile getirilmiştir.

“Milli Ananeler” (Sançar, 1943) isimli makalede milli geleneklerin, milleti ayakta tuttuğu ve milli şuuru uyanık bulundurduğu üzerinde durulmuştur. Milli bilinci oluşmuş toplumlari parçalamanın imkânsız olduğu gibi milli geleneklerini unutmayan toplumların da milli bilinçten uzak kalmalarının o derece imkânsız olduğu vurgulanmıştır. Makalede milli ananelerine bağlı milletlerin milli şuur ve benliklerine de bağlı kalacağını ve daima ayakta kalacağı ifade edilmiştir.

“Milli Bir Ülkünün Hayati Ehemmiyeti” (Akansel, 1941) isimli makalede ülkü, yurdun yükselmesi, kuvvetli olması, terakki etme gayesi olarak tanımlanmıştır. Milli ülküsüz bir milletin yaşayamayacağı vurgulanarak halkın tamamının ülkü sahibi olması gerektiği bilhassa memleketin yüksek okumuş kısmında devletin idare bölümünde, yüksek rütbeli subaylarda ülkünün bulunmasının mecburi olduğu dile getirilmiştir.

“Türkçülük ve Din” (Orhon, 1942b) isimli makalede Türkçülük ve din ilişkisi üzerinde durulmuştur. Makaleye göre hakiki bir Türkçü olmanın bir diğer sonucu da samimi Müslüman olmaktır. Çünkü Türk milletinin Müslüman olduğu ifade edilerek bir milletin mukaddesatına bağlananların, o milletin en mukaddes saydığı din duygusuna karşı hissiz ve kayıtsız kalmalarının imkânsız olduğu belirtilmiştir. Hem Türkçü hem dinsiz olmak büyük bir zıtlık oluşturur. Milliyeti vücuda getiren unsurların hepsine din karıştığı, Türk mimarisini seyrederken, Türk edebiyatını okurken, Türk tarihini tetkik ederken hasılı maddi ve manevi bütün hayat da din

duygusundan uzak kalınamayacağı ifade edilmiştir. Din duygusunun, Türkçülüğün dayandığı kuvvetlerin başında geldiği vurgulanmıştır.

“Türkçülük ve Emperyalizm” (Şahingiray, 1943) isimli makalede Türkçülük fikrinin emperyalizme her zaman karşı olduğu dile getirilmiştir. Milliyetçilik ve hürriyet fikirleri tüm uluslar arasında yaygın olduğu için emperyalizmin uzun sürmeyeceği dile getirilmiştir. Türkçülerin dileğinin milletlere hürriyet olduğu, Türkçülerin emperyalist olmadıklarını emperyalistlerle sürekli mücadele ettiğini, Türkçülerin cihan tarihinin tekamülünde milliyet prensibi olduğunu ve bu yüzden emperyalizmin karşısında olduğu ifade edilmiştir.

“Türkçülük ve Türkiyecilik” (Gökalp, 1943) isimli makale Ziya Gökalp’in Yeni mecmuada yayımlanmış olduğu makaledir. Bu makale Çınaraltı dergisinde olduğu gibi yayımlanmıştır. Makale de Türkiye kelimesinin devletimizin ismi, Türk kelimesinin de milletimizin adı olduğu dile getirilmiştir. Ziya Gökalp, “tabiiyetim itibari ile Türkiyeliyim harsım itibari ile de Türküm” sözlerine yer vererek bu iki cereyan arasında müşterek noktalar olduğunu ancak mahiyetleri bakımından ayrı olduğunu vurgulamıştır. Makalede Türkçülerin, Türkiye ile beraber Türklüğü düşünenler olduğu dile getirilmiştir. Türkçülüğün birinci işinin devlet, ümmet, millet kavramlarının farklarını ortaya koymak olduğu, devlet tabiiyette, ümmet dinde, millet harsta müşterek olan fertlerin mecmuu olarak ifade edilmiştir. Makalede bu doğrultuda milletin hududunun ne devletin ne ümmetin ne de ırkın hudutlarıyla mahdut olmadığı milletin harsı bir zümreden ibaret olduğu vurgulanmıştır. Harsında zahir alametlerinin din ve lisan olduğu dile getirilerek milletin Türkte konuşan Müslümanlardan mürekkep olduğu sonucuna varılmıştır. Makale de Türkçülüğün, milletin tarifini “bizim gibi Türkte konuşan, bizim gibi Müslüman olanlar olarak yaptığında” bu tarife uyanları Türk milletine dahil ettiği vurgulanmıştır. Bu doğrultuda Ziya Gökalp makalede muhtelif Türk şubelerinin birbirinden uzak olduğu için yazı lisanları ve edebiyatlarının

müşterek olmadığını dile getirerek o halde her şeyden evvel, İstanbul'da halk tarafından konuşulan Türkçeyi ve bu Türkçeye istinaden teşekkül edebilecek edebiyatı bütün Türk şubelerine kabul ettirmek lazım geldiğini işte Türkçülüğün birinci merhalesi olan Harsı Türkçülüğün bu maksada vusul olduğu dile getirilmiştir.

“Türkçülük Programı” (Erkilet, 1942c) adlı makalede Türkçülük fikri içinde dilin önemi ele alınmıştır. Makalede o dönem için sadece Türkiye Türklerinin hür ve müstakil olduğu diğer Türk yurtlarının yabancıların tahakküm ve nüfuzu altında olduğu belirtilmiştir. Ancak bu durumun yalnız Türkiye Türklerinin milli şuura sahip olup diğer Türklerin gaflet ve delalet uykusunda olduğu anlamına gelmediği açıklanmıştır. Tam tersine Rumeli Türklerinden Çin ve Mançuri Türklerine varıncaya kadar bütün Türklerde milliyet duygularının yarım çağa yakın bir zamandan beri uyanmış ve filiz vererek kökleştiği belirtilmiştir.

Makalenin devamında Gaspıralı İsmail Bey'in Kırım'da çıkardığı Tercüman gazetesinin 50. Sayısındaki “milletin terakkisi ve istikbali için her şeyden evvel fikir lazımdır. Fikir uyanmadan terakki etmek imkansızdır. On beş yıl evvel kendi evinin dışını göremeyen fikir bugün umumi halini ve umumi işlerini düşünmekle meşguldür. En büyük terakkimiz de bu olsa gerekir” yazısı yayımlanarak Kırım Türklerinde fikir yani milli şuurun en geç 1895'de başladığı belirtilerek Türk yurtlarında milliyet şuurunun on dokuzuncu asrın sonu ile yirminci asrın başına tesadüf ettiği dile getirilmiştir.

Makalede Türk yurtlarında milliyetçilik fikir ve duygularının önce mahalli ve kabilevi olarak başladığını sonra büyük Türk ideal ve fikir önderlerinin iştiraki ile umumileşerek birliğe doğru gittiği dile getirilmiştir. Mahalli ve kabilevi milliyetçiliğin tekamülünün ırki ve kavmi milliyetçilik olduğu ve buna da Türkçülük denildiğini Türkçülüğün, milliyetçiliğin ikinci mütakamil şekil ve sahasını teşkil ettiği ifade edilmiştir. Milli şuur ve vicdan duygusunun Türklerin tek bir millet olduklarına samimi bir iman ve kanaat beslemekle

hakiki bir dava hükmünü alacağını, bu davanın ise hedefi, gayesi ve programı olması gerektiği vurgulanmıştır.

Makalede Gaspıralı İsmail Bey'in Türklüğün programını "Dilde, Fikirde, İşte Birlik" suretiyle kurduğu ve Ziya Gökalp'in "Türkçülüğün Esasları" kitabında Lisani Türkçülüğü en başa aldığı örnek gösterilerek bunların dil meselesinin önemini gösterdiği ifade edilmiştir. Dünyada mevcut bütün Türklerin yazı dilleri birleştirilir, aynı kültür sayesinde de fikirleri toplanırsa onların iş birliklerinin artık kendiliğinden temin edileceği vurgulanmıştır. Bu doğrultuda Türk birliğini kolaylaştıracak unsurların dil ve kültür birliği olduğu vurgulanmıştır. Türkçenin yabancı dillerin etkisinden kurtarıldığı zaman dil birliğinin oluşacağı vurgulanmıştır.

"Türkçülük Programında Dil Meselesi" (Erkilet, 1942d) isimli makalede dil birliği incelenmiştir. Makalede Türkçeyi ana dili olarak konuşan 70 milyon Türk'ün bulunduğu ve bu Türk ulusunun Balkan yarımadasından Çin'e, Mançuri'ye, Sibiry'a'dan Suriye'ye, Irak, İran ve Hindistan içlerine kadar yayılı olduğu belirtilerek türlü coğrafi semtlerin kendilerine has lehçe ve ağız kullandıkları ifade edilmiştir. Makalede Türk düşmanlarının bu durumdan faydalandığını bu yüzden Türk milletine hükmetmek için Türk'ü daima ayırmaya, kabileleştirmeye çalıştığını ve hükümler altındaki Türklere Türk ismini yasak ederek kabile isimlerine önem verdikleri dile getirilmiştir. Bu hususun Türklere Türklüğünü unutturarak Türklüğü parçalama gayesi güttüğü dile getirilmiştir.

Makalede her Türk'ün farklı lehçe ve ağıza hürmetin bir esas teşkil ettiğini belirtilerek Türkçülük programında dil birliğini temin etmenin icap ettiğini vurgulanmıştır. Makaleye göre her Türk kendi semtinin lehçe ve şivesini konuşmada muhafaza etmekle beraber bütün Türklerin müşterek tek bir dil kullanması gerekir. Fakat bu okuma ve yazma dilinin konuşulan lehçeler arasında uçurumlar açmak demek olmadığını bilakis bir milletin müşterek okuma ve yazma dili halkın sözlerine yaklaşma mecburiyetinde olduğu bu

dilin ancak bu sayede milli hüviyetini koruyarak gelişeceği belirtilmiştir.

Makalede devletin, bütün Türk illerinde kullanılan söz, ıstılah ve ifadeler doğrultusunda büyük bir sözlük oluşturması gerektiği önemle vurgulanmıştır. Bu sözlüğün müşterek Türk dilini kurabilecek yegâne anıt olacağı ifade edilerek bu sözlüğün eski ve yeni bütün Türk lehçelerini ve kelimelerini ihtiva etmesi gerektiğini ve her kelimenin her semte göre değişebilecek olan anlamları ile telaffuz ve farklarını tespit etmesi gerektiği belirtilmiştir. Ancak böyle bir sözlüğün müşterek tahsil Türk dilinin kurulmasında en sağlam temel olabileceği ifade edilmiştir.

“Türkçülüğün Amentü’sü Şu Olmalıdır” (Orhon, 1941d) isimli makalede Türk milletine inanmak, onu tarih boyunca sevmek, geleneklerini kendi gelenekleri, adetlerini kendi adetleri, mukaddesatını kendi mukaddesatı, ahlakını kendi ahlakı, zevkini kendi zevki saymak, sevinç ve kederlerini benimsemek, Türk köylüsünün çarığına varana kadar hiçbir şeyini ondan ayrı görmemek, ona hükmetmeye, üstün olmaya değil, ona hizmet etmeye onun gizli dileklerini sezmeye çalışmak, her şeyi Türkçülüğün isteği ve faydası bakımından düşünmek sonra da bütün bunlara karşılık da manevi bir hazdan, bir iç ferahlığından başka şöhret, servet, mevki gibi hiç bir şey beklememek Türkçülüğün Amentü’sü olarak sayılmıştır. Makalede bunları yapmayanların Türkçülüğünden şüphe edileceğini, bir Manastırlıya Arnavut, Azeri’ye Acem, Kırımlıya Tatar, Kazanlıya Moğol diyenin tam bir Türkçü olmadığını gelenekleri, adetleri, mukaddesatı, ahlakı, zevkimizi beğenmedikleri için değiştirmeye kalkanlarında Türkçü sayılmadıkları dile getirilmiştir.

Makalede bir Türkçünün memleket meselelerinde hiçbir şeyi soyut ve şahsi düşünemeyeceğini, milli menfaat bakımından iyi ve kötü görebileceğini bu gibi meselelerde şahsi menfaatlerini gözetmenin Türkçülüğünden şüphe edileceği ifade edilmiştir. Son olarak makalede bir refaha ulaşmış adamın artık hayat tarzını

beğenmemesi, biraz bilgi edinenlerin Türk kültürüne yan bakması, inkılapları hayatının bir tekamülü değil yıkılışı sanması, başkalarına göre ahlakını, zevkini, adetlerini değiştirmesi gibi davranışta bulunan insanların Türkçülük duygusuna yabancı kalmalarından kaynaklı olduğu ifade edilmiştir.

İncelenen makaleler doğrultusunda Çınaraltı dergisi yazılarında genellikle Türkçülüğün tanımı ve Türkçülüğün amacı üzerinde durmuştur. Makalelerde ilk olarak Türk milletine bir ideal aşılama arzusu görülür. Çünkü idealsiz bir milletin yaşayamayacağı, yok olmaya mahkûm olduğu ifade edilmiştir. Dergi dönemin zararlı neşriyat olarak tabir ettiği yayın organlarından dolayı birçok fikirlerin meydana çıktığını ve insanların birçok fikirler arasında ideal yokluğu ve tehlikeli fikirlere kapılma korkusu yaşadığını belirtmiştir. Bu doğrultuda yazılarında sık sık fikre karşı koymak için fikir silahı gerektiği yalnız sahip olacağımız fikrin bizi Türk adet ve geleneklerinden uzaklaşturmaması gerektiği işlenmiştir. Bu hususta derginin gayesi Türk milletine milli benliğini duyurmak, milli birliği genişletmek ve kuvvetlendirmek olduğundan yazılarında sık sık Türkçülük fikri ele alınmıştır.

Makalelerde Türkçülük, Türk ile ilgili olan her şeyi bilmek, öğrenmek, sevmek ve ilgilenmek olarak açıklanmıştır. Derginin Türkçülük anlayışında Türk tarihi, Türk adet ve gelenekleri önemli bir yer tutmuştur. Çünkü Türkçü bir kişinin adet ve geleneklerini koruması gerektiği, kendi öz tarihini bilmesi gerektiği kısacası Türklüğe dair ne varsa hepsini benimsemesi gerektiği vurgulanmış ve ancak bu hususta bir Türkçünün olaylara bakış açısının bireysel menfaat gözetmeden Türk duygusu, Türk siyaseti ve Türk menfaati bakımından olacağı belirtilmiştir. Yazılarda sık sık Türkçülükte her şeyin Türk milleti için olduğu vurgulanmıştır.

Makalelerde Türkler ayrı coğrafyalarda yaşasalar dahi bütün Türklerin tek bir millet olduğu vurgusu yapılmıştır. Türkiye ve Türkiye hudutları dışında milyonlarca Türk yaşadığı ve Türkiye hudutları dışında ki Türklerin yok sayılmasının doğru olmadığı

belirtilerek hiçbir Türkçünün hariç Türk ülkelerini Türkiye'ye ilhak tasavvurunda olmadığı, Türkçülerin bu ülkeler hakkındaki tek temennisinin bunların müstakil devletler halini alarak tam bağımsızlık altında yaşamları olduğu dile getirilmiştir.

Bazı makalelerde Türkçülük dil üzerinden açıklanmıştır. Türkçenin şive ve lehçeleri ile tek ve ulu bir dil olduğu, yabancı dillerin tesirinden kurtarılması gerektiği ve saf bir Türkçe oluşturularak Türk dünyasında dil birliğinin sağlanması gerektiği hatta bu hususta hükümetin ortak büyük bir sözlük oluşturulabileceği konuları işlenmiştir.

Dergi yazılarının genelinde milletin harsı bir zümreden oluştuğu vurgulanarak Harsın yani kültürün alametleri lisan ve din olarak gösterilmiştir. Bundan dolayı Türk milletinin Türkçe konuşan Müslümanlardan oluştuğu ifade edilmiştir. Türkçülüğün milletin tanımını yapınca bizim gibi Türkçe konuşan ve Müslüman olanları Türk milletine dahil ettiği dile getirilerek bu hususta yine dil birliğinin önemi vurgulanmıştır. Harsı Türkçülüğün dil birliği maksadını taşıdığı ifade edilerek Kültürel Türkçülük anlayışı üzerinde durulmuştur.

Makalelerde millet ve milliyetçilik tanımı üzerinde durularak, milliyetçiliğin gayesi konuları işlenmiştir. Öncelikle millet; dil, din, ahlak ve kültürü ortak olan insanların oluşturduğu zümre olarak tanımlanmıştır. Ve bu zümrelerden başka diğer bağların ancak müşterek ırk, müşterek kan, müşterek tarih, müşterek adet ve gelenekler olduğu belirtilmiştir. Bunun dışında milliyet fikri ise yüksek benlik, orijinal oluş fikri, öz kültür, kendine ve tarihine inanma gibi en yüksek ahlaki fikirler olduğu vurgulanmıştır. Bu hususta milliyetçiliğin dil, ülkü, ırk, kültür ve his birliği olduğu, kuvvetin kanda ve soyda bulunan bir mücadele olduğu belirtilmiştir. Ayrıca Türkçülüğünde milliyetçiliğin bir diğer ifade ediliş şekli ve iş sahası olduğu dile getirilerek iki fikrinde tek yolda tek amaca hizmet ettiği vurgulanmıştır.

Dergide milliyetçiliğin amacının soy, kan, dil, tarih ve kültür bağlarının manen ve maddeten birleştirmek olduğu vurgulanarak milliyetçiliğin tek temennisinin kendi milletini tek bir milli bayrak altında birleşmiş görmekten ibaret olduğu belirtilmiştir. Milliyetçiliğin, toplumun menfaatine büyük önem verdiği, millete zarar getirebilecek hiçbir emeli tanımadığı yazılarda sık sık belirtilmiştir. Böylece Çınaraltı dergisinin milliyetçiliği daha çok milli ruh, milli birlik, milli menfaat, milli ülkü, milli tarih, milli ahlak ve gelenek şeklinde ele aldığı anlaşılmaktadır.

Yapılan incelemeler doğrultusunda Çınaraltı dergisinin milliyetçiliğe sadece bir siyasi anlam yüklemeye de karşı çıktığı anlaşılmaktadır. Çünkü Çınaraltı dergisine göre milliyetçilik ne bir ideoloji ne de bir kuramdır, milliyetçilik her şeyin kendi kendisi oluşu gibi tabii ve zaruri bir milletin millet oluşudur. Türk milliyetçiliğinin bir şahsi dava veya parti politikası gütmeyeceği belirtilerek milliyetçiliğin sadece siyasi anlam üzerinden ele alınması doğru bulunmamaktadır.

Sonuç

Çınaraltı dergisi 9 Ağustos 1941-9 Haziran 1948 tarihine kadar belirli aralıklarla yayın hayatını sürdürmüştür. Süreli yayınların neşredildiği dönemin sosyal, kültürel ve siyasi anlayışını ortaya koyduğu gerçeğiyle yapılan bu çalışmada derginin neşrettiği makaleler doğrultusunda derginin Türkçülük ve milliyetçilik anlayışı ele alınmıştır. Bu doğrultuda Çınaraltı dergisi edebi, ilmi, iktisadi, tarihi ve dini konularda önemli yazarların görüşlerine yer vererek ve o zamanın siyasal tutumu içinde ılımlı Türkçülüğü benimseyerek fikri ve edebi bir çevrenin oluşmasında büyük bir rol oynamıştır.

Çınaraltı dergisi döneminin siyasal tutumuna rağmen Türkçü-milliyetçi hüviyetini hep korumaya çalışmıştır. Ülkenin zararlı ideolojilerin tesiri altında kalmasını önlemek amacıyla Türkçülüğe en yüksek bir ideal güzelliği vermeye çalışmıştır. Dergi milli birliği

korumayı, milli değer, kültür ve geleneklere sahip çıkmayı Türkçülüğün başlıca vazifesi saymıştır.

Dergide Türkçülük; Türk ve Türklüğe dair tüm konuları sevmek ve ilgilenmek olduğundan din, Türk tarihi, Türk adet ve gelenekleri üzerinde de durulmuştur. Çınaraltı dergisinin Türkçülük fikrine göre dilin Türkçeleşmesi gerektiği gibi bununla birlikte Türk tarihi, Türk gelenekleri, Türk sanatı, Türk şiiri, Türk müziği, Türk edebiyatının da Türkçeleşmesi gerekir. Türk kültürünün yabancı etkilerden kurtulup kendi aslını bularak var olup gelişmesi sıklıkla işlenen konular arasındadır. Çünkü Türkçü bir kişinin adet ve geleneklerini koruması gerektiği, kendi öz tarihini bilmesi gerektiği kısacası Türklüğe dair ne varsa hepsini benimsemesi gerektiği vurgulanmış ve ancak bu hususta bir Türkçünün olaylara bakış açısının bireysel menfaat gözetmeden Türk duygusu, Türk siyaseti ve Türk menfaati bakımından olacağı belirtilmiştir.

Çınaraltı dergisinde Türkçülüğün, milliyetçiliğin bir diğer ifade ediliş şekli ve iş sahası olduğu vurgulanarak Türkçülük ve milliyetçilik eş değerde kabul edilmiştir. Milliyetçiliği makalelerde milli ahlak, milli adalet, milli iktisat, milli tarih ve milli gelenek üzerinden ele almışlardır. Çınaraltı dergisinde milliyetçilik dil, ülkü, ırk, kültür ve his birliğidir.

Çınaraltında millet kavramı dil, din, ahlak ve kültür bakımından ortak olan insanların oluşturduğu zümre olarak tanımlanmıştır. İnsanları millet halinde birleştiren unsurların ise dil, din, ahlak, kültür, müşterek ırk, müşterek tarih, müşterek adet ve gelenekler olduğu belirtilmiştir. Bu hususta bu müşterek unsurlara sahip çıkılmazsa bir millet olamayacağı ve millet olmadan da devlet olamayacağı vurgulanmıştır.

Çınaraltı dergisi fert veya sınıf menfaatinin milletin menfaat ve hürriyetinden üstün olmadığını, milli menfaatin her menfaatten üstün tutulması gerektiğini, milliyetçiliğin bir ideoloji ve nazariye olmadığı tabii bir şey olduğunu, milliyet olmayan yerde ahlak, ordu,

sanat, kültür ve varlık olmayacağını milliyetçiliğin hakikatleri olarak belirtmiştir

Son olarak Çınaraltı dergisi döneminin diğer Türkçü-milliyetçi hüviyette olan dergilerine nazaran daha ılımlı bir anlayışa sahip olmuştur. Bu doğrultuda birçok kitleyi bu mefkure altında birleştirmeyi başarmış ve döneminin önemli ve uzun soluklu dergilerinden biri olarak Türk matbuatında yerini almıştır.

Kaynakça

- Akansel, M.H. (1941). Milli Bir Ülkünün Hayati Ehemmiyeti. Çınaraltı Dergisi, 1(21), 12.
- Akansel, M.H. (1943). Bir Millet Nasıl Gençleşir. Çınaraltı Dergisi, 3(81), 4-5.
- Buharalı, N. (1941). Kültürü Zayıf Millet ve Kültürü Kuvvetli Millet. Çınaraltı Dergisi, 1(5), 6.
- Durmuş, G. (2013). Çınaraltının Faaliyet Sahası. Türkiyat Araştırmalar Dergisi, 34, 101.
- Erkilet, H.E. (1941a). Türkçülük Milliyetçilik. Çınaraltı Dergisi, 1(23), 4.
- Erkilet, H.E. (1941b). Milliyetçiliğe Kimler ve Niçin Muhalefet Ederler. Çınaraltı Dergisi, 1(7), 4.
- Erkilet, H.E. (1941c). Çocuklarımızın Terbiyesi. Çınaraltı Dergisi, 1(10), 4.
- Erkilet, H.E. (1941d). Milli Tesevüt. Çınaraltı Dergisi, 1(19), 2.
- Erkilet, H.E. (1942a). Türkçülük ve Milliyetçilik. Çınaraltı Dergisi, 1(3), 4.
- Erkilet, H.E. (1942b). Milliyetçilik Neden Lazımdır. Çınaraltı Dergisi, 1(24), 4.
- Erkilet, H.E. (1942c). Türkçülük Programı. Çınaraltı Dergisi, 2(27), 4.
- Erkilet, H.E. (1942d). Türkçülük Programında Dil Meselesi. Çınaraltı dergisi, 2(28), 4-5.
- Gökalp, Z. (1943). Türkçülük ve Türkiyecilik. Çınaraltı Dergisi, 3(68), 6.
- Kaynar, Ö. (2019). Çınaraltı Mecmuası İzleğinde Popüler Tarih. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ordu: Ordu Üniversitesi.
- Kılıç, A. (1941a). Genç İrkdaşlara. Çınaraltı Dergisi, 1(8), 10.

- Kılıç, A. (1941b). Türkçülük: Ütopyamızın İdeolojisi. Çınaraltı Dergisi, 1(5), 11.
- Korkut, Ş. (1948). Türkçülüğümüze Dair. Çınaraltı Dergisi, 11,10.
- Orhon, O.S. (1941a). İdeal. Çınaraltı Dergisi, 1(1), 3.
- Orhon, O.S. (1941b). Her Tehlikeye Karşı. Çınaraltı Dergisi, 1(18), 1.
- Orhon, O.S. (1941c). Türkçülük Vatanperverlik. Çınaraltı Dergisi, 1(16), 1.
- Orhon, O.S. (1941d). Türkçülüğün Amentüsü Şu Olmalıdır. Çınaraltı Dergisi, 1(17), 1.
- Orhon, O.S. (1942a). Yaratıcı Fikir. Çınaraltı Dergisi, 1(23), 3.
- Orhon, O.S. (1942b). Türkçülük ve Din. Çınaraltı Dergisi, 2(39), 3.
- Orhon, O.S. (1943). Türkçülük İnkılapçı Fikirdir. Çınaraltı Dergisi, 3(74), 3.
- Özlük, N. (2010). Çınaraltı Sistematik İndeks. İstanbul: Akademik Kitaplar.
- Sançar, N. (1941). Dün ve Dünü İnkâr Edenler. Çınaraltı Dergisi, 1(3), 14.
- Sançar, N. (1943). Milli Ananeler. Çınaraltı Dergisi, 3(78), 4-5.
- Seyfeddin, Ö. (1942). Türkün İstikbali. Çınaraltı Dergisi, 2(31), 5.
- Şahingiray (1943). Türkçülük ve Emperyalizm. Çınaraltı Dergisi, 3(68), 6.
- Tonga, N. (2005). Çınaraltı Mecmuası Üzerine. Türk Yurdu Dergisi, 25(213), 125-129.
- Tonga, N. (2012). İki Bacanağın İki Kardeş Mecmuası: Akbaba ve Çınaraltı. Değirmen Yüzyılın Dergileri, 30, 62-75.